

POSTANOWIENIE

27 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 27 listopada 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa E.B.

przeciwko A.K.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej E.B.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 23 marca 2023 r., I ACa 2144/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. przyznaje adw. M.F. od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu opłatę w kwocie 5400 (pięć tysięcy czterysta) złotych, podwyższoną o kwotę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.

(A.G.)

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie

i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 23 marca 2023 r., sygn. akt I ACa 2144/22, pełnomocnik powódki E.B. wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, podając jako podstawę przedsądu art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 3 k.p.c., wskazując dwie okoliczności. Po pierwsze, w sprawie zachodzi nieważność postępowania w myśl art. 379 pkt 4 k.p.c. wywołane sytuacją, w której prowadzenie rozprawy, jej zamknięcie w trakcie ostatniego posiedzenia w dniu 23 marca 2023 r. i orzekanie w sprawie nastąpiło w składzie jednego sędziego, podczas gdy rozpoznanie sprawy apelacyjnej winno zawsze następować w składzie trzech sędziów. Po drugie, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, a mianowicie: „czy do rozpoznania sprawy cywilnej w cywilnym wydziale odwoławczym – po 16 maja 2022 r., kiedy przestał obowiązywać w Rzeczypospolitej Polskiej stan epidemii, właściwy jest skład jednoosobowy według art. 15zss¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z marca 2020 r. o szczegółowych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem Covid-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych czy skład trzyosobowy wynikający z art. 367 § 3 k.p.c. ?”.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do nieważności postępowania przed sądem drugiej instancji w kontekście powołanej przez skarżącą, w uzasadnieniu wniosku, uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasady prawnej z dnia 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 (OSNP 2023, nr 10, poz. 104) należy stwierdzić, że wbrew argumentacji skarżącej brak jest podstaw do stwierdzenia nieważności postępowania apelacyjnego przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. w związku z rozpoznaniem sprawy przez ten Sąd w składzie jednoosobowym na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 powołanej ustawy z 2 marca 2020 r. W uchwale składu siedmiu sędziów z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22 – której nadano moc zasady prawnej – Sąd Najwyższy uznał, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego,

uksztalowanym na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm., dalej jako: „ustawa COVID-19”), ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Należy jednak zwrócić uwagę na istotny aspekt tej uchwały w zakresie daty obowiązywania przyjętej w niej wykładni, pomimo jej przywołania w uzasadnieniu wniosku, pominięty przez skarżącą. Sąd Najwyższy, nadając uchwale moc zasady prawnej, ustalił, że przyjęta w uchwale wykładnia prawa obowiązuje od dnia jej podjęcia i wiąże z oceną skutków orzeczeń wydanych po dniu 26 kwietnia 2023 r. w składach jednoosobowych, gdy w świetle Kodeksu postępowania cywilnego w związku z art. 45 Konstytucji RP właściwy był skład kolegialny, co oznacza, że miała ona działać na przyszłość. Wyjaśniono w niej też przyczyny, z jakich postanowiono znieść wsteczne skutki dokonanej wykładni. Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu zapadł 23 marca 2023 r., zatem przed dniem podjęcia wskazanej uchwały, w związku z czym nie znajdzie ona zastosowania w tym przypadku. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto także, że wydanie orzeczenia przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego przed datą wskazaną w uchwale z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, nie prowadziło do nieważności postępowania. Okresu wcześniejszego dotyczy m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 77/22 (niepubl.). W orzeczeniu tym przyjęto, że dokonane odstępstwo od zasady kolegialności składów ugruntowanych w postępowaniach odwoławczych dokonane w ustawie COVID-19 nie jest równoznaczne z naruszeniem art. 45 ust. 1 Konstytucji. W kontekście zasad konstytucyjnych, ingerencja ustawodawcy w tę zasadę w czasie zagrożenia epidemiologicznego nie jest zatem z zasady niedopuszczalna i nie skutkuje *a priori* nieważnością postępowania (zob. też wydane w ostatnim czasie postanowienia Sądu Najwyższego w tym zakresie m.in.: z 31 stycznia 2024 r., I CSK 5804/22, niepubl., z 15 lutego 2024 r., I CSK 413/23, niepubl. i z 11 kwietnia 2024 r., I CSK 1092/23, niepubl.). Wydanie w sprawie orzeczenia przez

sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19, nie może więc *in casu* stanowić podstawy do stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. i uzasadniać przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., którą to Sąd Najwyższy bierze pod uwagę z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Ustosunkowując się natomiast do przywołanej przesłanki występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), trzeba wskazać, że w świetle ugruntowanego orzecznictwa zagadnienie prawne jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.). Kwestia taka powinna spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, niepubl. oraz z 14 września 2012 r., I UK 218/12, niepubl.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, niepubl. oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12, niepubl.). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym stosowania prawa. W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania (pytań) do Sądu Najwyższego. Konieczne jest również zaproponowanie możliwych (odmiennych) odpowiedzi na postawione pytanie. Ograniczenia się do sformułowania pytania, wymagającego zdaniem skarżącego udzielenia odpowiedzi, nie wypełnia zatem dyspozycji wskazanego przepisu. (zob. m.in. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, niepubl., z 20 grudnia 2011 r., II

PK 207/11, niepubl., z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, niepubl. oraz z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, niepubl.). Podkreśla się także konieczność wskazania na występujące rozbieżności interpretacyjne przy rozstrzyganiu przedstawionego zagadnienia prawnego w orzecznictwie lub nauce prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, niepubl., z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, niepubl. oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17, niepubl.). Zaprezentowane istotne zagadnienie prawne w skardze kasacyjnej sprowadza się do pytania, czy po zakończeniu stanu epidemii w Polsce (po 16 maja 2022 r.) sprawy cywilne w wydziale odwoławczym powinny być rozpoznawane przez skład jednoosobowy na podstawie powołanych przepisów związanych z Covid-19, czy przez skład trzysobowy zgodnie z art. 367 § 3 k.p.c., co nie spełnia wymagań wymaganych w orzecznictwie Sądu Najwyższego od zagadnienia prawnego uzasadniającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Poza tym, co ma jeszcze istotniejsze znaczenie, zagadnienie prawne dostrzegane przez skarżącą dotyczy tej samej kwestii prawnej, która została wskazana w skardze dla uzasadnienia przyjęcia nieważności postępowania przed Sądem drugiej instancji, a do której odniesiono się już w orzecznictwie Sądu Najwyższego, co wyjaśniono powyżej w uzasadnieniu. W powołanych orzeczeniach podzielono argumenty wskazane w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22, przemawiające za działaniem zasady przyjętej w tej uchwale dopiero na przyszłość, tj. po dniu podjęcia tej uchwały. Ograniczenie skutków czasowych działania przyjętej zasady prawnej miało na celu ochronę istotnych wartości w postaci dobra i interesów obywateli oraz powagi władzy sądowniczej. Zasada przyjęta w uchwale miała też charakter uniwersalny, w tym sensie, że dotyczyła wszystkich składów kolegialnych, które zostały zastąpione w sądzie drugiej instancji składem złożonym z jednego sędziego na mocy art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19. Nie można więc przyjąć, że przedstawione w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne ma walor nowości wymagany od zagadnienia prawnego uzasadniającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O przyznaniu adw. M.F. od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących opłatę w kwocie 5400 zł podwyższoną o kwotę podatku od towarów i usług – na stosowny wniosek zawarty w skardze kasacyjnej – Sąd Najwyższy postanowił na podstawie § 8 pkt 7 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 i § 4 ust. 1 i 3 w zw. z § 24 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2024 r., poz. 763).

(A.G.)

[a.ł]